

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

معاونت آموزش

اداره امتحانات کتبی

بسمه تعالی

امتحانات پایان سال - خرداد ۱۳۹۰

پاسخنامه

پایه :	۲	موضوع :	منطق ۲
تاریخ :	۹۰/۳/۲۳	ساعت :	۱۸

نام کتاب: منطق مظفر و تعلیمی، از تقسیمات الحمله تا صناعات خمس

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سؤال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه به سؤال آخر نمره داده نمی‌شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

تستی:

۱. استدلالی که در آن عین نتیجه یا نقیض نتیجه در یکی از مقدمات وجود دارد، چه نام دارد؟ ج ۱۷۲

ا. قیاس اقترانی حملی ب. قیاس اقترانی شرطی ج. قیاس استثنایی د. استقراء

۲. اصطلاح «تبدیل طرفی القضية مع بقاء کیف والصدق» تعریف چه اصطلاحی است؟ الف

ا. عکس مستوی ب. عکس نقیض ج. نقیض د. نقض

۳. کدام قیاس در هیچ کدام از اشکال اربعه منتج نیست؟ ب ۱۷۸

ا. صغری: سالبه جزئیة - کبری: موجهه جزئیة ب. صغری: سالبه کلیه - کبری: موجهه جزئیة

ج. صغری: موجهه جزئیة - کبری: سالبه کلیه د. صغری: موجهه کلیه - کبری: سالبه جزئیة

۴. کدام قیاس منتج و نتیجه‌اش سالبه کلیه است؟ د ۱۸۸ و ۱۸۲ و ۲۰۴ و ۱۹۳

ا. صغری: لیس کل الف ب - کبری: کل ج ب ب. صغری: لا شیء من الف ب - کبری: لا شیء من ب ج

ج. صغری: کل الف ب - کبری: لا شیء من الف ج د. صغری: لا شیء من الف ب - کبری: کل ج الف

تشریحی:

۱. اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

قضیه شرطیه لزومیه: جواب: قضیه شرطیه‌ای که بین مقدم و تالی اتصال حقیقی است به گونه‌ای که لازم و ملزوم هم هستند. ۱۲۷

قضیه حملیه حقیقیه: جواب: قضیه حملیه‌ای که وجود موضوع در آن، در نفس الامر و واقع است؛ یعنی حکم در جمله هم شامل افرادی که

بالفعل وجود دارند می‌شود و هم شامل افراد مقدره الوجود. ۱۱۴

۲. برای موارد زیر مثال بزنید.

قضیه حملیه معدولة المحمول: جواب: مانند «الهواء غیر فاسد» ص ۱۱۵

قضیه موجهه: جواب: مانند «الإنسان حیوان بالضرورة» ص ۱۱۷

قضیه مانعة الجمع: جواب: مانند «إمّا أن یكون الجسم أبيض أو أسود» ص ۱۲۹

قضیه منفصله عنادیه: جواب: مانند «إمّا أن یكون العدد الصحيح زوجاً أو فرداً» ص ۱۲۸

۳. ا. تضاد و نقض تامّ قضیه «هیچ آبی جامد نیست» را بنویسید.

جواب: تضاد: همه آب‌ها جامد هستند. ص ۱۳۸

نقض تام: بعضی از غیر آب‌ها غیر جامد نیستند. ص ۱۶۳

ب. جاهای خالی را پر کنید.

جواب: کلیه - جزئیه ص ۱۳۷

در دو قضیه متداخل از صدق ، به صدق می‌رسیم.

جواب: کذب - صدق ص ۱۳۸

در دو قضیه داخلین تحت التضاد از یکی، به دیگری می‌رسیم.

۴. أ. قیاس را تعریف کنید.

جواب: قولی است که از چند قضیه تشکیل شده که به فرض صحیح بودن قضایا، ذاتا (نه با مقدمه خارجی) لازم می‌آید قول دیگری را. ص ۱۶۸

ب. استقراء و قیاس مساوات، چگونه از تعریف قیاس خارج می‌شوند؟ توضیح دهید.

جواب: با قید «لازم می‌آید قول دیگری را» استقراء خارج شد؛ زیرا استقراء مفید ظن است و لازمه قضایای مؤلفه در استقراء، قول دیگری نیست و با

قید «ذاتاً»، قیاس مساوات خارج شد؛ زیرا در قیاس مساوات به کمک مقدمه خارجی نتیجه گرفته می‌شود، نه از ذات قیاس. ص ۱۶۹

۵. أ. «ضرورة ثبوت المحمول لذات الموضوع» معنای کدام اصطلاح از مواد قضایا است؟ ۱۱۷

وجوب

ب. با توجه به قید «لذات الموضوع» کدام یک از دو قضیه «الانسان ناطق بالضرورة» و «القمر متحرک بالضرورة» از تعریف فوق خارج

می‌شود؟ چرا؟

قضیه «القمر متحرک بالضرورة»: زیرا ثبوت حرکت برای قمر اگرچه لازم آن است اما ملزوم آن به خاطر ذات قمر نیست بلکه به خاطر وضع فلک

و ارتباط آن است با زمین.

۶. منتج بودن قیاس زیر را از طریق برهان خلف اثبات کنید. ص ۱۹۶ و ۱۹۸ و ۱۹۹

صغری: همه الف‌ها ب هستند. - کبری: بعض ج‌ها الف هستند ← بعض ب‌ها ج هستند

جواب: «بعضی ب‌ها ج هستند» صادق است زیرا اگر صادق نباشد پس نقیض آن یعنی «هیچ ب ج نیست» صادق است. این قضیه کبری می‌شود

برای قضیه صادق «همه الف‌ها ب هستند» و نتیجه آن می‌شود «هیچ الفی ج نیست» عکس مستوی آن می‌شود «هیچ ج الف نیست» و نقیض آن

می‌شود «بعضی ج‌ها الف هستند» که باید کاذب باشد و خلاف فرض است.

۷. أ. کدام یک از اقسام استدلال از حکم یک جزئی به حکم جزئی دیگر می‌رسیم؟ (۵/۰ نمره)

جواب: تمثیل. ص ۲۴۶ و ۱۶۸

ب. چه قضیه‌ای، عکس نقیض موافق ندارد؟ (۵/۰ نمره)

جواب: موجبه جزئیه. ص ۱۶۵

ج. از قضیه شرطیه منفصله «جزای گنهکار یا در دنیا داده می‌شود یا در آخرت»، یک قضیه شرطیه متصله بسازید. (۱ نمره)

جواب: «اگر جزای گنهکار در دنیا داده نشود، در آخرت داده می‌شود» یا «اگر جزای گنهکار در آخرت داده نشود، در دنیا داده شده است.»

ص ۲۱۳

۸. با استفاده از قضایای زیر در قالب دو قیاس نتیجه خواسته شده را اثبات کنید.

مقدمات:

* عالم فاسد نشده است.

* اگر دو معبود با هم اختلاف پیدا کنند، عالم به فساد کشیده می شود.

* اگر دو معبود در عالم وجود داشت، باهم اختلاف پیدا می کردند.

* نتیجه: دو معبود در عالم وجود ندارد.

جواب: دو راه حل وجود دارد که نوشتن یکی از آنها کافی است:

راه حل اول: با یک قیاس اقترانی و یک قیاس استثنایی

قیاس اقترانی: صغری: اگر دو معبود در عالم وجود داشت با هم اختلاف پیدا می کردند. کبری: اگر دو معبود با هم اختلاف پیدا کنند عالم به فساد کشیده می شود. نتیجه: اگر دو معبود در عالم وجود داشت عالم به فساد کشیده می شد. کبری: عالم فاسد نشده است. نتیجه: دو معبود در عالم وجود ندارد.

راه حل دوم: با دو قیاس استثنایی

قیاس استثنایی اول: صغری: اگر دو معبود با هم اختلاف پیدا کنند، عالم به فساد کشیده می شود. کبری: عالم، فاسد نشده است. نتیجه: این گونه نیست که دو معبود با هم اختلاف پیدا کنند.

قیاس استثنایی دوم: صغری: اگر دو معبود در عالم وجود داشت، باهم اختلاف پیدا می کردند. کبری: این گونه نیست که دو معبود باهم اختلاف پیدا کنند. نتیجه: دو معبود در عالم وجود ندارد (یکی از این دو راه حل کافی است)

۹. نتیجه قیاس های زیر را بنویسید.

أ. صغری: إذا كان القرآن معجزه فالقرآن خالد - کبری: إذا كان الخلود معناه البقاء فالخالد لا يتبدل ص ۲۰۸

جواب: نتیجه: جواب: إذا كان القرآن معجزه و إذا كان الخلود معناه البقاء فالخالد لا يتبدل

ب. صغری: لا أحد من الأحرار بذليل - کبری: كلما كانت الحكومة ظالمة فكل موجود في البلد ذليل ص ۲۲۲

جواب: نتیجه: جواب: كلما كانت الحكومة ظالمة فلا أحد من الأحرار بموجود في البلد.